

СТРАХУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Панченко О. І., канд. екон. наук, доцент, Акінчиць О. А., здобувач наукового ступеня доктор філософії, Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів

Медичне страхування або страхування життя військовослужбовців - відіграють важливу роль у забезпеченні благополуччя особового складу збройних сил та їх родин. Ці програми, адаптовані до унікальних потреб військового персоналу, охоплюють низку послуг від звичайної медичної допомоги до екстреного реагування в "гарячих точках", але не всюди вони існують. Підходи до надання медичної допомоги військовим відрізняються та залежать від системи охорони здоров'я в цілому, а також від військової організації кожної окремої країни. Тому необхідно розглянути, які існують відмінності у системі охорони здоров'я та страхуванні життя військовослужбовців в різних країнах світу, та в Україні зокрема.

США – TRICARE

Сполучені Штати можуть похвалитися однією з найповніших програм страхування військовослужбовців, відомою як TRICARE. Обслуговуючи діючих військових, ветеранів та їхні родини, TRICARE пропонує кілька варіантів програм захисту. Наведемо приклади основних із них:

TRICARE Prime – призначається менеджер первинної медичної допомоги, який забезпечує більшу частину догляду за потерпілим, тому спочатку необхідно звернутись саме до нього, перш ніж відвідати лікаря. Лікування зазвичай надається у військовому лікувальному закладі, але в деяких випадках можуть використовуватися цивільні клініки.

TRICARE Select забезпечує гнучкість у виборі постачальників медичних послуг. Ця програма доступна для членів сім'ї, ветеранів і пенсіонерів. Деякі послуги можуть надаватись за окрему плату.

TRICARE for Life доповнює Medicare для відповідних цивільних страхувальників, забезпечуючи повне покриття без винятків. Система охоплює широкий спектр медичних послуг, ліків, що відпускаються за рецептом і профілактику захворювань.

Додатково є окремі програми по стоматології – TRICARE Dental, що включає в себе три різні плани. Органам зору - TRICARE Vision, де можна отримати консультацію офтальмолога та/або сонцезахисні окуляри чи окуляри для поліпшення зору. TRICARE Overseas - для тих хто несе службу за межами США.

Для діючих (активних) військовослужбовців медичне страхування надається безкоштовно - TRICARE Prime. Для цивільних, аналогічна програма коштуватиме 450 доларів на місяць.

Окремо слід виділити опцію з психологічної реабілітації. Де солдати та їх родини можуть отримати доступ до психіатричної допомоги та підтримки від клінічних психологів в армії, що не надається звичайним цивільним.

Ізраїль

Медичний корпус Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) відповідає за надання медичних послуг військовослужбовцям. До обов'язків входить підтримання здоров'я та фізичної форми бійців, медичне забезпечення під час навчань та бойових дій, забезпечення готовності медичних підрозділів. Також медичний корпус ЦАХАЛу бере участь у медичних дослідженнях і розробках для підвищення рівня допомоги військовослужбовцям. Ця організація відіграє вирішальну роль у забезпеченні здоров'я та благополуччя солдатів як у мирний час, так і під час дії конфлікту.

Сполучене Королівство Великобританії

У Великобританії військовослужбовці отримують медичне обслуговування через медичні служби оборони (DMS), а також мають доступ до закладів NHS (Національної служби охорони здоров'я), що включає в себе медичні заклади, лікарні та спеціалізовані відділення для задоволення унікальних потреб військовослужбовців. Програмою передбачено широкий спектр медичних послуг, включаючи профілактику, реабілітацію та підтримку психічного здоров'я. Центр військової медичної реабілітації (DMRC) є ключовим закладом, який зосереджується на реабілітації та відновленні поранених військовослужбовців.

Україна

Вперше, страхування військовослужбовців в Україні було впроваджено в 1992 року. Постановою Кабінету Міністрів України № 488 від 19.08.1992 «Про Умови державного обов'язкового особистого страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, і порядок виплат їм та членам їх сімей страхових сум». За цією програмою було передбачено страхові виплати в 100-кратному розмірі прожиткового мінімуму, в разі смерті або загибелі військовослужбовця. Розміри страхових платежів встановлювались щорічно НАСК "ОРАНТА" за погодженням з Мінфіном під час формування державного бюджету на наступний рік, та сплачувались щомісячно Страхувальниками. Ця постанова втратила чинність 24.01.2014 року.

На заміну була прийнята нова постанова № 975 від 25.12.2013 року «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності...». Де навіть з назви стає зрозумілий перехід від страхування до разової, грошової виплати. За новою постановою суттєво збільшився розмір виплат, до 750 прожиткових мінімумів у разі смерті військовослужбовця, 400 в разі встановлення 1-ї групи інвалідності, 300 прожиткових мінімумів в разі 2-ї групи інвалідності та 250 в разі отримання 3-ї групи інвалідності.

Згідно постанови КМУ № 458 від 19.04.2022 усі військові, поліцейські та рятувальники упродовж правового режиму воєнного стану зможуть безоплатно лікуватись у медзакладах системи Міністерства оборони України та Міністерства внутрішніх справ України. На превеликий жаль це все на що спромігся уряд, в умовах повномасштабної війни в Україні.

До цього часу не має жодної реальної програми страхування військовослужбовців. На наш погляд це пов'язано з наступним:

- 1) відсутність в Україні страхових компаній з державним капіталом;
- 2) відсутність спеціальних фондів фінансування програм зі страхування військовослужбовців;
- 3) небажання влади створювати фінансові інструменти для захисту інтересів військових;
- 4) низька культура страхування в країні;
- 5) неможливість перестраховувати військові ризики.

Деякі страхові компанії намагаються запропонувати своїм клієнтам програми страхування з частковим або повним покриттям воєнних ризиків в рамках невеликих страхових сум і з певними обмеженнями. Наприклад, СК ТАС-Лайф пропонує страхування військовослужбовців на суму до 100 тис грн, але страховий захист працює лише за межами зони бойових дій. Канадська СК ARX, пропонує страховий захист для цивільних громадян у результаті нещасного випадку від військових ризиків з лімітом 300 тис грн, вартість такого поліса складе 4500 грн. За виключенням території де ведуться бойові дії.

Проаналізувавши вищевикладений матеріал, можна зробити висновок, що за кордоном використовуються різноманітні програми, які відображає унікальні потреби та пріоритети кожної нації. Спільною рисою цих програм є зобов'язання надавати комплексну медичну допомогу військовослужбовцям та їх сім'ям, а також інтеграція військової медичної допомоги з цивільними ресурсами. Цей спільний підхід забезпечує безперервний доступ до медичних послуг, особливо під час війни, коли військові об'єкти недоступні або зруйновані взагалі.

Зі зміною геополітичного ландшафту змінюватимуться й ці системи охорони здоров'я, адаптуючись до нових викликів і технологічного прогресу, щоб продовжувати забезпечувати страховий захист військовослужбовців.

Україні треба переймати досвід більш розвинених держав, та впроваджувати сучасні підходи по медичному забезпеченню своїх громадян, які щоденно ризикують своїм життям на передовій. На законодавчому рівні треба створювати надійні та прозорі фінансові гарантії для учасників бойових дій та їх сімей. Також, необхідно розробляти фінансові інструменти із чітким механізмом виплат у разі нещасного випадку, що призвів до загибелі або втрати працездатності військового.

Список використаних джерел:

1. СК ARX <https://arx.com.ua/>
2. Інформаційний ресурс для військових США. <https://www.military.com/benefits/tricare>
3. Асоціація військових США. <https://www.militarybenefit.org/>
4. Сайт Верховної Ради України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/488-92-п> - Текст
5. Сайт КМУ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmini-do-poryadku-nadannya-medichnoyi-dopomogi-u-vijskovo-medichnih-zakladah-i-vzayemorozrahunkiv-za-neyimizh-vijskovimi-formuvannyami-458>